

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

Szám:

Tárgy: alapjogot érintő rendőri intézkedés
elleni panasz elbírálása
Ügyintéző:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva **panaszos** képviseletében előterjesztett panasz tárgyában, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítélete alapján megismételt közigazgatási hatósági eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület állásfoglalásának megállapításaira – a bilincselés alkalmazása vonatkozásában a rendőri intézkedés elleni panaszt

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés a) és e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata kérhető a bíróságtól.

A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál (a továbbiakban: ORFK) – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. Tájékoztatom, hogy a bírósági felülvizsgálat iránti keresetet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/B. § (1) és (2) bekezdésére, a Pp. 394/B. § (1) bekezdésére tekintettel, a Pp. 397/I. § (1) bekezdése alapján elektronikusan is benyújthatja, azonban az a Pp. 397/J. § b) pontja értelmében a jogi képviselővel eljáró felek, valamint a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezetek részére kötelező.

Az elektronikus kapcsolattartás módjára vonatkozóan részletes tájékoztatást találhat a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes> menüpontban. A határozat bírósági felülvizsgálta iránti keresetlevél elektronikus előterjesztésre szolgáló űrlap a <http://www.police.hu/ugyintezes/elektronikus-ugyintezes/birosagi-felulvizsgalat> menüpontból tölthető le.

A határozatot kapják:

- 1.) panaszos (képviseelője útján)
- 2.) Független Rendészeti Panasztestület (tájékoztatásul)
- 3.) Rendőr-főkapitányság vezetője (tájékoztatásul)
- 4.) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos képviselője a Panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedéssel kapcsolatban, postai úton panaszt terjesztett elő a Panasztestületnél, amelyet kiegészített.

A panaszbeadvány szerint *-n a Panaszos társaival együtt a – nem a tulajdonában lévő – termőföldről terményt szedett. A már leszedett terményt egy teherautó rakterére pakolták. A pakolás közben érkezett a helyszínre egy rendőrautó egy járőrpárral. A rendőrök a zsákok és a termény eredetéről kérdezősködtek, majd igazoltatták a teherautó sofőrjét. Az igazoltatás végére a Panaszos és társai már teljesen befejezték a pakolást. Eközben egy újabb rendőrautó érkezett a helyszínre. Ekkor a rendőrök – minden előzmény nélkül – rasszista és sértő megjegyzéseket tettek a Panaszos (és társai) irányába, majd bántalmazásukat követően megbilincseltek őket. Időközben még több rendőrautó érkezett a helyszínre, majd a Panaszost és társait hátrabilincseltek kézzel először letérdeltették, majd hasra fektették. Hason fekvő helyzetben – a tűző napon – kb. 2-2,5 órán keresztül kellett feküdniük, eközben a rendőrök mindvégig szidalmazták, megalázták és bántalmazták őket.

A Rendőrkapitányságra történő szállításukat követően, a Panaszos és társai nem kaptak lehetőséget hozzátartozóik értesítésére, továbbá élelmezésüket is megkésve hajtották végre.

A Panasztestület hivatkozott állásfoglalása szerint a rendőri intézkedés érintette a Panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, illetve az abból levezethető testi épséghez és a testi integritáshoz fűződő, a IV. cikkében foglalt személyi szabadsághoz fűződő, a XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető jogát, valamint a XV. cikk (2) bekezdésében rögzített hátrányos megkülönböztetés tilalmát.

A Panasztestület vizsgálatát követő álláspontja szerint a Panaszos bántalmazása kapcsán súlyos fokban sérült a testi épséghez való joga, valamint súlyos fokban sérült az emberi méltósághoz fűződő joga is azáltal, hogy orvosi vizsgálatok a vizsgálóhelyiségben tartózkodott egy rendőr is. A Panasztestület megállapította továbbá azt, hogy a Panaszos mobiltelefonját elvették, korlátozták telefonhasználatát és emiatt sérült a tisztességes eljáráshoz való joga is.

A Panasztestület megítélése szerint az alapjogsértések elérték a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése alapján a Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően – súlyos alapjogsérelem esetén – a panaszt közigazgatási hatósági eljárásban az országos rendőrfőkapitány bírálja el.

II.

A tényállás tisztázására foganatosítandó eljárási cselekmények lefolytatása, tárgyi bizonyítási eszközök beszerzése az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésében biztosított ügyintézési határidőn belül nem volt végrehajtható, ezért a Ket. 33. § (7) bekezdése alapján az ügyintézés határidejének *-ig történő meghosszabbítása felől végzésben döntöttem.

*-n, a végzésben a Ket. 31. § (1) bekezdés a) pontja alapján – figyelemmel a Ket. 30. § d) pontjára – elkészttség miatt az eljárás megszüntetésre került.

A Panaszos képviselője a megszüntető végzés bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte.

A hatóság az érdemi ellenkérelem előterjesztését megelőzően megállapította, hogy a *-n kelt döntése jogszabálysértő volt, ugyanis nem vette figyelembe a Ket. 65. § (3) bekezdését, amely alapján, ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le.

A panasz előterjesztésére nyitva álló – Rtv. 93. § (1) bekezdés szerinti – húsz napos határidő *-n telt volna le, azonban ez a nap vasárnapra esett, ezért a határidő a következő munkanapon, *-n, hétfőn járt le. A panaszt tartalmazó küldeményt *-n, hétfőn adták postára, ezek alapján – figyelemmel a Ket. 65. § (4) bekezdésére – a panasz előterjesztési ideje a postára adás napja volt, így az nem tekinthető elkészttségnek.

Mindezek alapján végzésben a Ket. 114. §-a alapján a jogszabálysértő végzés visszavonásáról végzésben döntöttem, továbbá arra tekintettel, hogy az eljárás megindításának törvényes akadálya nem állt fent, az eljárást megindítottam.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárást követően határozatban, a rendőri intézkedés elleni panaszt – minden tekintetben – elutasításra került.

A főkapitányi döntéssel szemben a Panaszos – képviselője útján – a törvényes határidőn belül keresetlevelet terjesztett elő.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: Bíróság) ítélete a főkapitányi döntést hatályon kívül helyezte, és a hatóságot, azaz az Országos Rendőr-főkapitányságot (a továbbiakban: ORFK) új eljárás lefolytatására utasította.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárást követően határozatban, a rendőri intézkedés elleni panasz – minden tekintetben – elutasításra került.

A főkapitányi döntéssel szemben a Panaszos képviselője keresetlevelet terjesztett elő.

III.

A Bíróság ítélete a főkapitányi határozatot a bilincs alkalmazása és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében hatályon kívül helyezte, és e körben az ORFK-t új eljárás lefolytatására kötelezte. Ezt meghaladóan a Panaszos egyéb tárgyú keresetét elutasította.

A Bíróság ítéletében a következő megállapításokat tette:

*„(...) A bíróság rögzíti, hogy a jelen perben azt kellett vizsgálni, hogy az alperes [az ORFK] eleget tett-e a * ítéletben foglaltaknak. A bíróság a jelen perbeli eljárás során figyelemmel volt az FKMB [Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság] * számú ítéletében rögzítettekre,*

*mely a felperessel [a Panaszossal] együtt intézkedés alá vont [a Panaszos társa] ügyében született * szám alatt. ”¹*

„A bíróság mindenekelőtt a felperes semmisségre vonatkozó hivatkozását vizsgálta, és megállapította, hogy a felperes e körben előadott érvelése megalapozatlan a következők szerint. A bíróság a megismételt eljárásra vonatkozóan azt írta elő az alperes számára, hogy az ellentmondásos nyilatkozatokat kell ütköztetnie, e körben esetleges tanúmeghallgatást, tárgyalást kell foganatosítania, a megismételt eljárásban ugyanakkor az intézkedő rendőrök, és egyéb tanúk büntetőeljárásban tett vallomásai felhasználhatóak. A bíróság megállapította, hogy az alperes beszerezte a büntetőeljárásban felvett tanú-, és gyanúsítottai vallomásokat, valamint a szembesítésekről készült jegyzőkönyveket, ezeket a határozatban megjelölte, és indokolta, hogy a megállapításai alátámasztására mely bizonyítékot fogadta el, és melyeket tekintett ezekhez képest kisebb súlyúnak. A felperes e körben alaptanul kifogásolta, hogy az alperes meg sem kísérelte az ellentmondásokat feloldani (pl. nem tartott tárgyalást) egyrészt azért, mert a bíróság a bizonyítás és a bizonyítékok értékelésének módját kötelező jelleggel nem írta (nem is írhatta) elő, másrészt mert a büntetőeljárásban sor került a gyanúsítottakkal történő szembesítésre is, amely nem vezetett eredményre, így további tárgyalás tartásától az ellentmondásos nyilatkozatok feloldása már nem volt várható. A bíróság e körben figyelemmel volt arra is, hogy a büntetőeljárásban beszerezett vallomások is arról tanúskodnak, hogy az intézkedés során végig jelen lévő rendőrök (elsődlegesen a gyanúsítottak) – ahogyan arra a felperes keresetében is utalt – már nem, illetve nem pontosan emlékeztek a perbeli napon történteke, több esetben a korábbi jelentésekben, illetve tanúvallomásokban tett nyilatkozatuk figyelembevételét kérték. Mindezek alapján megállapítható, hogy az alperes helyesen járt el akkor, amikor a jelentéseket, a büntetőeljárásban tett tanú-, és gyanúsítottai vallomásokat, a szembesítések eredményét vette figyelembe a határozat meghozatala során, azaz a felperes semmisségre történt hivatkozása megalapozatlan. A felperes továbbá arra is alaptanul hivatkozott, hogy mivel a megvádolt intézkedő rendőrök büntetőjogi felelőssége jogerősen megállapításra került, ezért a büntetőbíróság a felperesi oldal szavahihetősége mellett foglalt állást, melyet az alperesnek értékelnie kellett volna. A büntetőeljárás tárgyát ugyanis a közigazgatási eljárás vizsgálati körén kívül eső bántalmazás büntettének vizsgálata volt, így az ítéletből a rendőri intézkedés elleni panasz tárgyává tett cselekmények kapcsán a felperesi szavahihetőségre vonatkozó következtetést levonni nem lehetett. (...)”²

„(...) a bíróság az alperesi határozatot a bilincselés és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében a Pp. [a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény] 339. §-a alapján hatályon kívül helyezte, és e körben az alperest új eljárásra kötelezte, azt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A megismételt eljárásban a bilincs használata és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében a beszerezett bizonyítékok összességét kell értékelni, és mindezek okszerű mérlegelésével megállapítani, hogy a perbeli esetben az ügy körülményei (pl. hol történt az intézkedés, rendőri jelenlét mértéke); a jelentések és a tanú/gyanúsítottai vallomásokban foglaltak, valamint a köztük fennálló ellentmondások értékelése alapján feltártak indokul szolgáltak-e arra, hogy a felperes ellenszegülésének megtörésére/szökésének megakadályozására testi kényszer igénybevételével is járó bilincs alkalmazásával kerüljön sor. Az új eljárásban egyértelműen meg kell jelölni, hogy az Rtv. 48. § c) vagy d) pontja alapján, vagy mindkét pont alapján alkalmazták-e a felperessel szemben a bilincselést és e körben az alperesi határozati megállapítás nem lehet önmagával ellentmondó. A megállapított adatok alapján ugyanis csak az igazolható és a jelentésekben is az szerepel, hogy a felperes aktív, ellenszegülő magatartást nem tanúsított, melyből kifolyólag kizárólag a

¹ A Bíróság ítélete 7. oldal utolsó bekezdése.

² A Bíróság ítélete 8. oldal első bekezdése.

szökésének megakadályozása adhat alapot a bilincselésnek, amit megfelelő módon kell indokolni és a jelentésben rögzítettekkel alátámasztani az új eljárás során. (...)”³

IV.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettségének keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközöket szerezte be:

- dátum nélküli ügyvédi meghatalmazás;
- a Panaszos jogi képviselője által előterjesztett panaszbeadvány;
- a Panaszos jogi képviselője által kiegészített panaszbeadvány;
- az Alosztály előállítás végrehajtásáról, kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentése;
- a Rendőrkapitányság által kiállított, az előállítás időtartamáról szóló szám nélküli igazolás;
- a Rendőrkapitányság által kiállított, az előállított személy jogait, valamint az előállító helyiség rendjét tartalmazó tájékoztató ismertetéséről, a rendőrségi fogdák rendjéről szóló BM rendeletben meghatározott szóbeli tájékoztatás megtörténtéről és megértéséről, illetőleg az írásos tájékoztató átvételéről, valamint az élelmezés ellátásáról szóló szám nélküli nyilatkozat;
- a Rendőrkapitányság által kiállított, az intézkedés várható időtartamáról, az egészségügyi ellátást igénylő betegségekről, a fogvatartással kapcsolatos értesítésről szóló szám nélküli nyilatkozat;
- őrizetbevétel elrendeléséről szóló határozat;
- eljárás alá vont személy meghallgatásáról szóló jegyzőkönyv;
- jelentések;
- a Nyomozó Ügyészség átirata;
- tanúmeghallgatásról szóló jegyzőkönyv;
- a Központi Nyomozó Főügyészség Regionális Osztálya átirata;
- jegyzőkönyvek.

V.

A megismételt és lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a Panaszos a jogi képviselője által előterjesztett, majd kiegészített panaszban megfogalmazott állításokat alátámasztó további bizonyítási indítványt, nyilatkozatot, illetőleg egyéb bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Az eljárásban a szabad bizonyítás elve érvényesül, így a hatóságnak mérlegelési jogkörébe tartozik a bizonyítékok megválasztása. A hatóság a feltárt bizonyítékok alapján döntheti el, hogy melyik bizonyítékot és miért vett figyelembe a valósághű tényállás megállapítása érdekében, és ezzel párhuzamosan más bizonyítékokat esetlegesen miért rekesztett ki a bizonyítás köréből, azonban e döntését minden esetben indokolnia kell.

VI.

³ A Bíróság ítélete 12. oldal második bekezdése.

A rendelkezésre álló – a határozat IV. részében felsorolt – bizonyítási eszközök alapján az alábbi tényállást állapítottam meg.

*-n – a Rendőr-főkapitányság ügyeletvezetőjének utasítására – * órakor három rendőr megjelent a helyszínen, mivel telefonon kterménylopásról érkezett bejelentés. Mire a helyszínre értek, már ott volt két rendőr, akik az ügyelet rádióforgalmazását hallva mentek a helyszínre, és a jelenlévő személyek igazoltatásába kezdtek. A helyszínen egy személygépkocsival és egy tehergépkocsival hat személy tartózkodott: négy férfi és két nő. Három férfi zsákokat hordott a tehergépkocsi platójára, amit a rendőrök megérkezése és felszólítása ellenére sem hagytak abba. Mikor * rendőr megérkezett a helyszínre, átvette a további intézkedések foganatosítását.

Ő is felszólította az intézkedés alá vont személyeket személyazonosságuk igazolására, de nem figyeltek rá, megismételte, erre a Panaszos társa sérelmezte, hogy miért kellene neki ezt megtennie, és fenyegető mozdulatokkal elindult a rendőr felé.

A rendőr közölte vele, hogy tetten érték őket terménylopáson, ezért elő fogják őket állítani a rendőrkapitányságra. Erre * még fenyegetőbben lépett fel. Időközben az intézkedés alá vont másik két férfi – közöttük a Panaszossal – is méltatlankodni kezdett, hogy miért csinálják ezt velük a rendőrök, a megyében ezért nem szoktak velük szemben intézkedni. Mivel * megtagadta személyazonosságának igazolását, magatartását, a rendőr ezt a rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülésként értékelte, és mivel * fellépése egyben fenyegető is volt, testi kényszer alkalmazva, egy tanult önvédelmi fogással, ún. csípődobással a földre, hasra fektette, majd ebben a helyzetben a kezeit hátrabilincselte. Eközben a három férfi folyamatosan méltatlankodott, szidalmazta a rendőrök személyét és munkáját, észlelhető akarategységben, amely már a termény eltulajdonítása kapcsán kialakult közöttük. Tekintettel arra, hogy egy szántóföldön voltak, a falu határában, és az intézkedés alá vont személyek hatan voltak, míg az intézkedő rendőrök öten, felmerült a szökés lehetőségének a veszélye mindhárom férfi vonatkozásában, ezért ennek megakadályozása végett *-t és a Panaszost is megbilincseltek, illetve * esetében ez a bilincselési ok is fennállt, az ellenszegülés megtörésén túl.

Ezt követően mindegyik intézkedés alá vont személy igazolta magát, továbbá az országos körözési rendszerben is ellenőrizték őket, ahol egyikük sem szerepelt. A helyszínen tartózkodó két nő nem vett részt a méltatlankodásban és a rendőrök szidalmazásában, ők a rendőrök felszólításának eleget téve megfelelően jártak el. A negyedik férfi, aki a tehergépkocsi sofőrje volt, tisztázta magát a termény eltulajdonításában való részvétel gyanúja alól. Őt a tehergépkocsi előtt igazoltatták, amit felszólításra végrehajtott, majd engedélyt kért, hogy magas vérnyomása és a forróság miatt leülhessen az árnyékba a fák alá, az intézkedéstől mintegy 10-15 méter távolságra. A tehergépjármű sofőrjét és a két nőt együttműködő magatartásuk folytán nem bilincseltek meg.

Miután a testi kényszer alkalmazása és a bilincselések lezajlottak, megérkezett a helyszínre a körzeti megbízott, a szabálysértési előkészítő csoport vezetője, majd együtt érkeztek a nyomozók, bűnügyi technikus, és a szabadságról betérő *.

* ugyan az elsők között jelent meg a helyszínen, visszaemlékezni nem tudott semmilyen történetre.

Mire a további megjelent rendőrök a helyszínre vonultak, a kényszerítő eszközök alkalmazásával érintett személyek már hátrabilincsel kézzel a ültek az árnyékban.

A helyszínen intézkedő rendőrök ellen büntetőeljárás indult csoportosan elkövetett bántalmazás büntette miatt. Az eljárásban kihallgatták a Panaszost és társait, az érintett rendőröket. Az érintettek szembesítésekre is sor került, amelyek eredménytelenek maradtak. Az eljárás során készült jegyzőkönyveket a hatóság a megismételt eljárásban belföldi jogsegély keretében beszerezte, a tényállás pontosabb megállapítása céljából.

A tényálláshoz tartozik mindenekelőtt, hogy a Bíróság – korábbi – ítéletével már hatályon kívül helyezte az országos rendőrfőkapitány a Panaszos panaszát elutasító határozatát. A megismételt eljárásban előírta a kényszerítő eszköz (bilincs) használatával, az igazoltatás és előállítás okának közlésével, az intézkedő rendőrök hangnemével, a felperes földre fektetésével kapcsolatos panaszkérelmek tekintetében a tényállás teljesebb felderítését, a bizonyítás kiegészítésével. Azt a hatóságra bízta, hogy ennek milyen eszközök felhasználásával tesz eleget.

VII.

A Bíróság ítéletében a határozatot a bilincselés és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszer tekintetében helyezte hatályon kívül és e körben az ORFK-t új eljárás lefolytatására kötelezte, ezt meghaladóan a Panaszos további panaszait elutasította.

A Ket. az eljárási alapelvek között az alábbiakat írja elő a hatóság számára a tényállás megállapítása, a döntés megalapozása érdekében:

2. § (3) A közigazgatási hatóság az eljárás során az érintett ügyre vonatkozó tényeket veszi figyelembe, minden bizonyítékot súlyának megfelelően értékeli, döntését valóságú tényállásra alapozza.

3. § (2) A közigazgatási hatóság:

b) hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét, ennek során nincs kötve az ügyfelek bizonyítási indítványaihoz, ugyanakkor a tényállás tisztázása során minden, az ügy szempontjából fontos körülményt figyelembe kell vennie.

A Ket. 109. § (4) bekezdése szerint a hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása köti, a megismételt eljárás és a döntéshozatal során annak megfelelően jár el. A bírósági ítélet a főkapitányi határozatot a bilincselésre és az azzal összefüggésben alkalmazott testi kényszerre vonatkozó panaszkérelmek tekintetében helyezte hatályon kívül és utasította a hatóságot új eljárás lefolytatására, aminek okaként azt jelölte meg, hogy a határozat a bizonyítékokat nem a maguk teljességében értékelte.

A megismételt eljárásban a hatóságnak ismét számba kell vennie a rendelkezésre álló bizonyítékokat, és azokat összességükben értékelnie. Ennek során nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy három rendőr tekintetében a katonai bíróság jogerős, elmarasztaló ítéletet hozott, mivel azonban a büntetőügy a vádlottak büntetőjogi felelősségének a megállapítását célozta, míg jelen eljárás tárgya a rendőri intézkedés elleni panasz elbírálása, a tényállást a hatóság a büntető ítéletben foglaltaktól eltérően is megállapíthatja.

A Bíróság ítéletével kapcsolatosan azt mindenképpen fontosnak tartom rögzíteni, hogy a rendelkezésre álló – a határozat IV. részben felsorolt – összes iratanyag (bizonyíték) azt tartalmazza, hogy a Panaszossal szemben testi kényszer foganatosítására nem került sor, vele szemben „csak” bilincs kényszerítő eszközt alkalmaztak.

VIII.

A bilincselés jogszerűségének megítéléséhez tisztázni kell, hogy tényleges ellenszegülés hiányában, a szökés, támadás lehetőségének feltételezése alapján, azt megelőzendő, nyilvánvaló aránytalanságot nem okozva alkalmazta-e a rendőr a bilincset.

A Ket. 72. § (1) bekezdés ec) alpontja alapján a határozat indokolási részének tartalmaznia kell a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket is.

A Pp. 339/B. § szerint: „*Mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.*”

A fenti jogszabályi rendelkezések okán, a döntés indokainak ismertetése körében nem lehet eltekinteni annak bemutatásától, hogy a fenti két kérdést hogyan ítéli meg a hatóság.

Ezért elsősorban a hatóság általánosan vizsgálta meg a szóba jöhető kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyamánként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

A jogalkotói akarat a bilincs alkalmazását megelőző, védelmi jellegű kényszerintézkedésnek tekinti, azaz alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer (testi kényszer) folyamánként is megtörténhet.

A jogalkotó a rendőr mérlegelési jogkörébe adja tehát, hogy a bilincset, mint mozgáskorlátozó eszközt önállóan, vagy más kényszerítő eszköz, jelesen testi kényszer mellett alkalmazza. A jogalkotói akarat elsődlegesen az intézkedés érvényre juttatását, annak biztonságos végrehajtását tartja szem előtt, ezért megelőző intézkedésként történő alkalmazását is jogszerűnek tekinti. Indokolt megjegyezni, hogy önmagában az együttműködő magatartás még nem biztosítja az intézkedő rendőrt arról, hogy az intézkedés alá vont az intézkedés befejezéséig is olyan együttműködő marad, amely a mozgáskorlátozó eszköz nélkül is biztosítja az eredményes intézkedés végrehajtását. Indokolt megjegyezni azt is, hogy a rendőr olyan személlyel szemben alkalmazta a mozgáskorlátozó eszközt, akinek személyi szabadságát korlátozta. A jogszabály kizárólag azt a feltételt szabja meg a rendőr részére, hogy e kényszerítő eszköz alkalmazása kizárólag személyi szabadság korlátozásának biztosításául szolgálhat. Ez a jogszabályi feltétel a Panaszos esetében fennállt.

A preventív intézkedés jelentősége éppen abban áll, hogy a rendőr akarathajlító módon ellenszegülésre irányuló magatartás megkezdését, előkészületét is megakadályozza az alkalmazott kényszerítő eszközzel. A megelőzés intézményét nem lehet olyan megszorítóan

értelmezni, amely alapján a jogszerűséget kizárólag a konkrét cselekmény megvalósulásának kezdő fázisához köti. Ebben az esetben a megelőzés fogalmát részben kiüresítenénk. Amennyiben a primer (elsődleges) prevenció nem hatalmazná fel a rendőrt az eszköz alkalmazására, jelesül a rendőrnek kizárólag abban az esetben lenne jogköre a kényszerítő eszköz alkalmazására, ha az intézkedés alá vont a secunder (másodlagos) prevenció körébe tartozó magatartást valósította meg, azaz a törvényben meghatározott magatartást valamely formában megkezdte. A törvény azonban ilyen feltételt nem határoz meg, azaz a rendőrnek nem kell megvárnia, hogy az intézkedés alá vont személy olyan magatartást tanúsítson, amelyből egyértelműen arra lehet következtetni, hogy az intézkedés alól ki akarja vonni magát, vagy fizikai, aktív ellenállást is tanúsítson. A kényszerítő eszköz megelőző alkalmazása éppen arra szolgál, hogy a rendőr kizárja a törvényben rögzített és feltételül szabott magatartás megkezdését (primer prevenció), annak folytatását (secunder prevenció), vagy annak teljes egészében történő véghezvitelének megakadályozását (tercier prevenció). A primer prevenció kizárásával súlyosan sérülne a rendőri intézkedés érvényre juttatásához fűződő jogszabályi követelmény. A kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó törvényi rendelkezések céljukat tekintve a rendőri intézkedés során a szükségesnél nagyobb kockázatok, sérülések megelőzése, az intézkedés eredményességének biztosítása. Ezért a törvény céljával ellentétes eredményre vezetne az a gyakorlat, amely azon az értelmezésen alapulna, hogy a bilincs alkalmazásához minden esetben be kellene várni a rendőrnek a szökés, támadás, önkárosítás, vagy ellenszegülés megkísérlését, esetleg megtörténtét, és csak ezek elhárítását, megszakítását követően alkalmazhatná ezt a kényszerítő eszközt. Ilyen gyakorlat kialakítása nyilvánvalóan nem volna összhangban sem a jogalkotó céljával, sem az Rtv. 15. §-ban megfogalmazott arányossági követelménnyel, sem pedig az Rtv. 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéssel, mely szerint a rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. **Ez a gyakorlat nem a közrend megóvását, hanem még az intézkedés során is a közrendet veszélyeztető helyzet ésszerűtlen kockázatvállalással történő fenntartását szolgálná. Márpedig a törvényt a közrend védelme érdekében alkotta a jogalkotó.**

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely **nyilvánvalóan nem áll arányban** az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegben”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olyankor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következheszenek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni,

bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak **„nyilvánvalóan aránytalan”** hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek. **A nyilvánvaló aránytalanság akkor következik be, ha az aránytalanság kézenfekvő, evidens, vitathatatlan, kétséget kizáróan állapítható meg.** Érthető, hogy a rendőrtől felfokozott indulati helyzetben, a személyes biztonságát is fenyegető szituációban történő intézkedéskor a „szükségesség-arányosság” tesztje helyett, a jóval egyszerűbb **nyilvánvaló aránytalansági kritériumnak** való megfelelést várja el.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között a jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv.-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, amely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvedőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbé.

A Szolgálati Szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető

meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszerrel kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszerrel a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincseléssel a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegi meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség az okozott korlátozást tekintve a két kényszerítő eszköz között. A Rendőrségről szóló törvény céljából kiinduló megközelítéssel megállapítottam, hogy a rendőr alkalmazhat bilincset az Rtv. 48. §-ban felsorolt magatartások megelőzése érdekében is.

A fenti általános következtetések ismeretében azt kell tisztázni, hogy felmerült-e valamely, az Rtv. 48. §-ban tényállásszerűvé tett magatartás, vagy annak gyanúja.

Bilincselés alkalmazásának törvényességét a továbbiakban a konkrét ügyben megállapítható tényekre tekintettel mérlegelem.

Az Rtv. 48. § c) pontja alapján:

*„A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy
c) szökésének megakadályozására,„*

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 41. § (6) bekezdés a) és aa) pontjai alapján:

*„(6) A bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg azzal, hogy
a) a kezek hátrabilincselése akkor célszerű, ha
aa) a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől,„*

A rendelkezésre álló bizonyítási eszközök alapján az alábbiak állapíthatóak meg:

*t a Nyomozó Ügyészség hallgatta ki. Elmondta, hogy a helyszínre kikerülő rendőrök igazoltatásba kezdtek, melynek során őt a teherautó elejénél vonták intézkedés alá, a többi személyt pedig a gépjármű végénél, így végig köztük állt a tehergépkocsi. Miután ő igazolta

magát, engedélyt kért, hogy magas vérnyomására és a nagy melegre tekintettel egy fa árnyékába ülhessen le, amely mintegy 10 méterre volt a folytatódó intézkedéstől. Ő semmilyen durvaságot, szidalmazást, szóváltást nem érzékelt. Ezzel egyezően adta elő a tapasztaltakat a közigazgatási ügyben is, amikor *-n tanúként kihallgatták. Leszögezte: „*Úgy is ültem, hogy ne is lássam az egészszet, mert nagyon dühös voltam a *-ra, amiért ilyen kellemetlen helyzetbe hozott engem, holott segíteni akartam.*” Megállapítható tehát, hogy a tanú egyrészt távolabb ült, közte és a történészek között állt egy tehergépkocsi, továbbá törekedett is arra, hogy kívül maradjon az eseményeken, mivel neheztelt *-ra, amiért őt egy lopási cselekmény részesévé akarta tenni.

*** , mint kívülálló tanú objektív észleléseket tett az eseményekről, azokról azonban – mivel fizikailag is eltávolodott a történésektől, valamint csalódottsága folytán a lehető legkevésbé figyelt azokra – kevés tudomással bírt, így ha nem észlelt ellenszegülést *és társai részéről, az nem tekinthető úgy, hogy nem is észlelhette volna, ha közelebb helyezkedik el, és odafigyel az eseményekre.**

* a büntetőeljárásban az alábbiakat vallotta: „*Én igazoltatást végeztem a helyszínen, kérdőre vontam a feltételezhető elkövetőket, hogy mit csinálnak ott. Arra emlékszem, hogy ők sérelmezték azt, hogy mi miért intézkedünk velük szemben, hiszen ők semmi törvénybe ütközőt nem csináltak.*” „*A két hölgy, ők együttműködők voltak, a nekik nyújtott segítséget számomra meg is köszönték. A két férfi azonban az intézkedés során ellenszegült, ezt főleg szóban tették, végig azt hajtogatták, hogy miért lettek megbilincselve, miért kell velük ezt tennünk.*” Folytatólagos kihallgatása során mindezt fenntartotta.

*** vallomásából kiderül, hogy * és férfi társai sérelmezték a velük szembeni intézkedést. A nők részéről kifejezetten együttműködő magatartásra emlékezett, ők meg is köszönték a nekik nyújtott segítséget. A férfiak (akikből két főre emlékezett) ellenben ellenszegültek, főként szóban, mivel úgy vélték, semmilyen jogellenes cselekményt nem követtek el, ezért indokolatlan velük szemben a rendőri intézkedés.**

* rendőr a büntetőeljárásban tett vallomásában az ügyész részéről feltett azon kérdésre, hogy bármelyik személlyel szemben került-e sor testi kényszer alkalmazására, azt válaszolta: „*A személyek együttműködők voltak, így kényszerítő eszközként csak bilincset alkalmaztunk velük szemben.*” Folytatólagos kihallgatása során ezt az alábbiakban pontosította: „*A bilincselésre vélhetően azért került sor, mivel az előállított személyek nagy száma ezt indokolta. Úgy emlékszem, hogy 5-6 személy volt előállítva, mi pedig ekkor öten voltunk a helyszínen, ezért is került sor bilincs alkalmazására. A bilincselést nem én végeztem, hogy ki, arra már nem emlékszem. Fenntartom a korábban tett vallomásom azon részét, hogy én aktív vagy passzív ellenszegülő magatartásra nem emlékszem az előállított személyek részéről. Tehát a bilincselés nem ilyen ellenállás miatt történt. Én az intézkedés során volt, hogy nem az előállított személyeket figyeltem, így előfordulhat, hogy amikor én nem voltam a közelükben, akkor ilyen magatartást tanúsíthattak. De kijelentem, hogy az én jelenlétemben ilyen egyszer sem történt. Nekem nem is panaszkodott közülük senki az intézkedéssel kapcsolatban.*”

* rendőr a *-al történt – eredménytelen – szembesítés során arra a sértetti képviselői kérdésre, hogy az intézkedés alá vont személyek tanúsítottak-e ellenállást akár passzív, akár aktív módon, az alábbiakat adta elő: „*Nem. Jelenlétemben nem tapasztaltam ilyet. Az én irányomban ilyen nem történt. A kollegák elmondása szerint azonban valami történt. Ennek a részleteiről azonban én nem tudok nyilatkozni. Talán testi kényszert is kellett alkalmazni.*”

* rendőr a *-al történt, szintén eredménytelen szembesítés során – amelynek súlypontja a bántalmazás kérdése volt – elmondta, hogy az intézkedéskor valaki valóban feküdt a földön, de nem emlékezett, hogy az a sértett tanú volt-e vagy más személy.

*** rendőr elmondásából az derül ki, hogy ellenszegülést ő nem tapasztalt, de a bilincselésre emlékszik, amelyet szerinte „az előállított személyek nagy száma” indokolhatott. Ezzel a arra utalt, hogy ilyen helyzetben nem tudnak az intézkedő rendőrök megfelelő figyelmet tanúsítani mindegyik intézkedés alá vont személy irányába, ezért fennáll a szökés veszélye, ami szintén bilincselési ok. Azt is leszögezte, hogy volt, amikor nem az előállított személyekre figyelt, ezért akkor akár ellenszegülhetett is valamelyikük az ő észlelése nélkül. Nevezett vallomástétele és szembesítése során abban sem volt biztos, hogy a bilincs mellett sor került-e testi kényszer alkalmazására is. Abban minden résztvevő előadása egybecseng, hogy a helyszínre először rendőr és rendőr érkezett, és elkezdték az intézkedést, majd amikor rendőr megérkezett két társával, azt ők átvették és folytatták. Az tehát, hogy rendőr nem észlelt ellenszegülést az említett körülmények mellett, nem bizonyítja azt, hogy ilyen nem is volt.**

* rendőr a büntetőeljárásban történt kihallgatása során az ügyész azon kérdésére, hogy a jelenlétében bármelyik személlyel szemben testi kényszer alkalmazására került-e sor, a következőket nyilatkozta: *„A személyek meg voltak bilincselve, testi kényszert velük szemben nem kellett alkalmazni.”* Arra az ügyési kérdésre, hogy a helyszíni intézkedést követően az eljárásban részt vett-e, elmondta: *„Igen, a meghallgatásokat én végeztem. Ekkor sem láttam rajtuk semmilyen sérülést, megjegyzem azt, hogy valamennyien együttműködők voltak. Valamennyien tettek vallomást. Az őrizetbe vétel ellen sem éltek panasszal. Erre tekintettel nem is lett volna ok arra, hogy bárki bántalmazza őket, hiszen az eljárás zavartalanul folyt. Úgy emlékszem, hogy ráadásul a szabálysértés elkövetését is elismerték.”* *al való – eredménytelen – szembesítése során előadta, hogy *-ra csak a szabálysértési ügyben történt kihallgatásról emlékezett, a helyszínről semmire sem, arra sem, hogy * esetleg a földön feküdt-e. Amikor ő a helyszínre kiérkezett, az intézkedés alá vont személyek ültek.

*** rendőr a testi kényszer és bilincs alkalmazását követően érkezett a helyszínre. Ezért a kényszerintézkedések foganatosítása során nem volt jelen, azok előzményét nem tapasztalhatta meg. Az az előadás, hogy az előállítottak kifejezetten együttműködők voltak, a saját maga által lefolytatott szabálysértési meghallgatásra vonatkozott.**

* rendőr a büntetőeljárásban történt kihallgatása során elmondta, hogy az egyik előállított férfitől kapott egy telefonszámot, aki a megérkezésükkor álló helyzetben volt, hátrabilincselte kézzel. *„Aki a telefonszámot adta nekem, ő korrekt módon viselkedett, gyakorlatilag ő mondta el nekem, hogy mi történt a helyszínen, a többiek közül többen is az intézkedést szapulták, illetve az eljáró kollégákat. Az együttműködő személy az intézkedés okát sérelmezte, azt hajtogatta, hogy * megýében ezért ellenük nem szóktak intézkedést kezdeményezni.”* Kihallgatása során fenntartotta a korábban elmondottakat és kiegészítette azzal, hogy az a személy, aki a telefonszámot adta neki, arról a férfiról átmenetileg lekerült a bilincs.

A *-al történt – eredménytelen – szembesítés során hangsúlyozta, hogy ő nem volt végig jelen az intézkedés során. Csak arra emlékezett, hogy több személy is meg lett bilincselve, az ő jelenlétében nem került sor testi kényszer alkalmazására. Abban volt még biztos, hogy aki a telefonszámot adta, arról a férfiról átmenetileg lekerült a bilincs.

*** rendőr nyomozó volt, ezért a testi kényszer alkalmazását és a bilincselést követően érkezett a helyszínre, nyomozó társával és a bűnügyi technikussal egy időben. Erre az időpontra a bilincselés lezajlott; arról a férfiról, aki egy telefonszámot adott át, átmenetileg le is vették a bilincset. Megerősítette mások azon vallomását, miszerint a**

megbilincselte személyek azt hajtogatták, hogy * megyében ilyen magatartásért nem szoktak velük szemben intézkedést kezdeményezni.

* rendőr, a büntetőeljárásban azt vallotta, hogy amikor a helyszínre ért, már ott tartózkodott öt fő általa ismert rendőr, akiket név szerint felsorolt. *„Megérkezésemkor az intézkedés már megkezdődött, azt, hogy mennyien voltak az elkövetők, pontosan már nem tudom, talán négy férfi és egy vagy két hölgy. Az biztos, hogy a hölgyek nem voltak megbilincselve, ha jól emlékszem, a férfiak közül sem mindenki.”* *„Az előállított személyek magatartása gyakorlatilag agresszív értetlenkedésként értelmezhető, ők kérdőre vontak minket, miért kell ellenük intézkedni, ők nem csináltak semmit, nem értették, hogy miért nem lehet őket elengedni.”*

*** rendőr szintén a testi kényszer alkalmazása és a bilincselés után érkezett a termőföldre. Akiket megbilincseltek az intézkedés során, azok már bilincsből várakoztak. Ő is aláértékelte mások vallomását azzal, hogy az előállított személyek „agresszív módon értetlenkedtek”. Ez alatt azt értette, hogy kérdőre vonták a rendőröket, miért intézkednek velük szemben, amikor ők „semmit sem tettek”.**

* nyomozó az alábbi vallomást tette a büntetőeljárásban: *„Én a bűnügyi technikussal érkeztem az intézkedés helyszínére. Ekkor az intézkedés már elkezdődött, mi tehát csak később csatlakoztunk ahhoz (...). Az intézkedés során a sértetteket én láttam, ott ültek egymás mellett. Azt, hogy meg voltak-e bilincselve, azt megmondani nem tudom. (...) én kb. egy 20 méterről láttam őket. (...) Én egyébként velük egyáltalán nem foglalkoztam. (...) Én összesen tehát kb. egy órát tartózkodtam kint a helyszínen, sem az intézkedés legelején, sem pedig a legvégén már nem voltam ott (...).”*

*** is a kényszerintézkedés lezajlása után érkezett a helyszínre. Elmondása szerint ekkor az intézkedés alá vont személyek ültek egymás mellett. Mivel ő kb. 20 méterről látta őket, abban sem volt biztos, hogy volt-e rajtuk bilincs. Hangsúlyozta, hogy ő az intézkedés elején nem volt ott, és nem is foglalkozott az előállítottakkal, mert a saját nyomozói feladatát látta el.**

A bűnügyi technikus az alábbiakat vallotta a büntetőeljárásban tett vallomásában: *„Azt tudom, hogy a helyszínre mi szerintem az utolsók között értünk ki, mivel megérkezésünkkor már járőrök és nyomozók is voltak a helyszínen, illetve jelen volt * is, aki a szabálysértési előkészítő csoport vezetője volt. Mi vele vettük fel a kapcsolatot, hogy mit tudunk segíteni, illetve tenni a helyszínen. Azt tudom, hogy az esetleges elkövetők a fal előtt lévő árnyékban ültek és meg voltak bilincselve. Kb. erre emlékszem a cselekménnyel kapcsolatban (...).”* Kérdésre vallomását pontosította: *„Én őket az árnyékban ülve láttam megbilincselni kézzel. Úgy emlékszem, a kezük hátra volt bilincselve. Én csak megismételni tudom azt, hogy velük egyébként egyáltalán nem kommunikáltam.”* Arra a kérdésre, hogy az eljárás alá vont személyek együttműködőek voltak vagy ellenszegültek-e, az alábbi választ adta: *„Ők, én úgy emlékszem, hogy csendben voltak, ellenszegülést nem tapasztaltam, illetve szóban sem panaszkodtak az intézkedés miatt. Gyakorlatilag csendben ültek a helyükön.”*

*** szintén később, az utolsók között érkezett a helyszínre. Ekkor az esetleges elkövetők már egy fal előtt ültek az árnyékban. A kezük hátra volt bilincselve. Emlékezete szerint csendben voltak, az otléte alatt ellenszegülést nem tapasztalt.**

* a vallomását vette a közigazgatási hatóság a bizonyítékok sorába. Ő a jelentéseiben foglaltakat tartotta fenn, mivel pontosan már nem emlékezett a történetekre. Arra már nem emlékezett, a

sértettek hányan voltak, de a rendőrök nagy létszámban voltak jelen. *„Bilincselésre biztosan sor került, hiszen a helyszínen kellett megállapítani azt, hogy bűncselekmény vagy csak szabálysértés az, amit az intézkedés alá vont személyek elkövettek. Az tudom, hogy én is végeztem bilincselést, de hogy konkrétan kit bilincseltem meg, azt nem tudom.*

Kérdésre elmondom, hogy pontosan már nem emlékszem, hogy az intézkedés alá vont személyek közül ki tanúsított ellenállást, ki volt esetleg agresszívabb, úgy emlékszem, hogy azok a hölgyek, akik intézkedés alá lettek vonva, ők agresszív ellenálló magatartást nem tanúsítottak, ezért velük szemben talán bilincselésre nem került sor. A többi személy, ha jól emlékszem ellenállt, ezért került sor bilincs alkalmazására, Egyébként e tekintetben is a jelentésben foglaltakat szeretném fenntartani, hiszen frissen, pontosan leírtam a történeteket.”

A büntetőeljárásban * történt – sikertelen – szembesítése során * elmondta, hogy * egy hölgygel érkezett a helyszínre másodikként. Trágár módon beszéltek velük, sértegették őket. Majd egy alkalommal, ököllel gyomorszájon ütötte, és megfordította, megbilincselte. Mivel idegesítette az, hogy nem találták a gépjármű kulcsait, őt több alkalommal megrúgta, majd megpróbálta a földre teperni, de mivel nem sikerült, még egyszer megrúgta. * ezt követően „feküdt le” a földre.

* jogi képviselőjének kérdésre elmondta: *„Arra emlékszem, hogy testi kényszer alkalmazására is sor került, én is foganatosítottam, de azt, hogy kivel szemben és hányat, arra nem emlékszem, pontosabban ezeket a jelentés úgyis tartalmazza.”*

*** kihallgatása során már nem emlékezett pontosan a történetekre, az írásos jelentésében foglaltakat tartotta fenn. Arra emlékezett, hogy bilincselésre sor került, és abban ő is részt vett, de hogy hány személyt vontak intézkedés alá, és abból hányat bilincseltek meg, már nem tudta megmondani. Arra sem emlékezett, hogy az intézkedés alá vont személyek közül ki volt agresszívabb, csak arra, hogy a nők nem tanúsítottak agresszív ellenálló magatartást, ezért velük szemben valószínűleg nem alkalmaztak bilincset. A többi személy esetében ellenállásra emlékezett, ami miatt bilincset használtak velük szemben.**

* szintén a vallomásaiban úgy nyilatkozott, hogy a helyszínre egy lopás miatt érkeztek elsőnek, egy vagy két kollégával. Pontosán már nem emlékszik, hány személlyel szemben intézkedtek, voltak férfiak és nők is. Több kolléga volt jelen, több szakterületet képviseltek. Elmondta, hogy *„Az intézkedés alá vont személyek közül voltak, akik ellenállást tanúsítottak, azonban ezekre már pontosan nem tudok visszaemlékezni. Mivel bűncselekmény elkövetésével voltak gyanúsíthatóak, ezért bilincs alkalmazására is, ha jól emlékszem, sor került.”*

*** rendőr arra határozottan emlékezett, hogy egy lopás miatt elsőnek érkeztek a helyszínre, de azt, hogy hány személlyel szemben intézkedtek, abból hány férfi volt és hány nő, továbbá kik tanúsítottak ellenállást, már nem tudta pontosan felidézni. Úgy emlékezett, hogy bilincs alkalmazására sor került.**

Az elsődleges – azaz az intézkedés napján készült –, az előállítás végrehajtásáról, kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló rendőri jelentése szerint kényszerítő eszközként bilincselést alkalmaztak az Rtv. 48. § c) pontja értelmében, szökés megakadályozására.

E rendőri jelentés tehát a bilincselés alkalmazását lehetővé tévő jogszabályhelyként az Rtv. 48. § c) pontját tüntették fel.

A panasz kapcsán a rendőrök által készített jelentés az alábbiakat tartalmazza:

A rendőrök a helyszínen személyazonosságuk igazolására szólították fel az ott tartózkodó személyeket. Ekkor * felháborodva kérdezte, hogy most miért kell neki a személyazonosságát igazolnia. Erre * ismételten felszólította, hogy igazolja magát személyazonossága megállapítása céljából. * agresszíven, támadólag lépett fel az intézkedő rendőr irányába, amire az intézkedő rendőr az agresszív támadó magatartás megtörése céljából tanult önvédelmi fogással a földre kényszerítette (hasra) *-t, és ezt követően a földön fekvő megbilincselte. A másik két férfi – közöttük a Panaszos – is megbilincselésre került az esetleges támadás vagy szökés megakadályozása céljából. A három intézkedés alá vont férfival jelen lévő két nő és a teherautó sofőre nem került megbilincselésre, mivel ők az intézkedés folyamán teljesen együttműködő magatartást tanúsítottak. A bilincseket csak a rendőrkapitányságon távolították el. A jelentés szerint: *„Az intézkedés során az elkövetők folyamatosan próbálták hátráltatni a rendőri munkát, illetve a rendőrséget bírálták és a rendőrök munkáját.”*

Az Alosztály munkatársai által írt jelentés azt tartalmazza, hogy *-al hárman jelentek meg a külterületen, az ügyeletvezetőjének utasítására. * és * már ott voltak és az elsődleges intézkedéseket megkezdték. A helyszínen négy férfi és két nő volt intézkedés alá vonva.

A rendőrök az Rtv. 20. §-nak megfelelően köszöntek, majd innen * rendőr átvette az intézkedést. Köszönt, azonosította magát, majd a törvény nevében felszólította a jelenlévő személyeket, hogy a személyazonosságuk megállapítása végett igazolják magukat. A jelentés szerint ennek hallatára *„ (...) az egyik intézkedés alá vont személy, * agresszívan kezdett el közeledni irányomban, ezt látva ismét felszólítottam a törvény nevében, hogy igazolja magát, aminek ismét nem tett eleget, viselkedése továbbra is agresszív maradt, ezért [megfogtam] őt jobb karját [-nál], majd tanult önvédelmi fogásokkal (csípődobással) a földre kényszerítettem. * a fogás következtében hassal a földre esett, ezt követően kezeit hátrabilincseltem, majd őt a nagy hőiségre való tekintettel árnyékos helyre ültettem. A bilincselésre a támadás, valamint a szökés megakadályozása végett került sor (...).”*

Ezt követően a fennmaradó öt személy igazolta magát, majd mind a hat személyt ellenőrizték a körözési rendszerben, ahol nem szerepeltek.

A jelentés szerint: *„ (...) A priorálást követően * két férfi társát, *-t és *-t is megbilincseltek szökésük megakadályozásának céljából. A két hölgy, * és * együttműködő magatartást tanúsított az intézkedés közben, ezért őket a nemükre, együttműködésükre, valamint a hőiségre tekintettel nem bilincseltek, rájuk * kisasszony vigyázott. (...)”*

A jelentés kitér arra, hogy a teherautó sofőrijét sem bilincseltek meg, mivel tisztázták, hogy nem vett részt a jogtalan termény szedésben, ő csak a szállítás érdekében jött, és nem tudott arról, hogy a leszedés jogtalanul történt.

A jelentés szerint a megállapítottakat jelentették az ügyeletvezetőnek, aki a nyomozókat, valamint a bűnügyi technikust, továbbá *-t, a szabálysértési előkészítő csoport vezetőjét a helyszínre irányította, továbbá * körzeti megbízottat is. A bilincset az előállított személyekről a Rendőrkapitányságon távolították el, * órákor.

A jelentésben kitértek arra, hogy * és társai *„ (...) az intézkedés során folyamatosan negatív jelzőkkel illették a magyar rendőrség munkáját, viselkedésükkel, magatartásukkal lassították az eljárást, továbbá arrogáns módon bántó megjegyzéseket tettek személyeinkre, munkánkra (...)”*.

A fenti két jelentés, amely néhány hónappal az intézkedés után íródott, pontosítja a történetek leírását. Mivel az elsődleges jelentés tartalma az előállítás végrehajtására, illetve a kényszerítő eszközök alkalmazására korlátozódott, ezek a jelentések ellenben az intézkedés minden mozzanatát leírják, olyan – az elsődleges jelentéssel egybecsengő – többletinformációkat tartalmaznak, amelyek részletesebben indokolják a kényszerítő eszközök alkalmazását.

A Rendőrkapitányság vezetőjének jelentése a következőket tartalmazza:

A 3. oldal

10. pont: Ezt követően a jogszabályban előírt módon igazoltatást akartak végrehajtani, mely intézkedéssel szemben a panaszosok férfi tagjai arrogáns, lekezelő módon reagáltak, közülük egy fő, * agresszív mozdulatokkal, támadólag lépett fel *-el szemben, aki * agresszív, támadó magatartásának megtörése céljából a tanult önvédelmi fogással földre kényszerítette (hasra), és ezt követően a földön fekvő megbilincselte. Továbbá, mivel az intézkedés alá vontak továbbra is agresszívan viselkedtek, * másik két férfi társát is megbilincseltek esetleges szökésük megakadályozása céljából. A három férfival jelen lévő két nőt és a teherautó sofőrjét nem bilincseltek meg, mivel az intézkedés folyamán teljesen együttműködő magatartást tanúsítottak.

A 11. pont szerint tisztázták, hogy * nem volt köze a szabálysértés elkövetéséhez.

6. oldal, *-al kapcsolatban adott válaszok:

2. pont: Testi kényszer nem lett alkalmazva *-al szemben, az intézkedés során agresszív viselkedést tanúsított, az intézkedés során tartani lehetett attól, hogy szökésével kivonja magát az intézkedés alól, ezért szökésének megakadályozása végett lett megbilincselve.

6. oldal, *-al kapcsolatban adott válaszok:

2. pont: Mivel az őt igazoltató rendőrrel szemben agresszív hangnemben, támadó mozdulattal reagált, ezért cselekvése abbahagyása végett testi kényszer lett alkalmazva, melynek során a rendőr önvédelmi fogást alkalmazott (csípődobás). ...

4. pont: Az intézkedés során agresszív, támadó viselkedést tanúsított, a további intézkedés során tartani lehetett attól, hogy szökésével kivonja magát az intézkedés alól, ezért szökésének megakadályozása és támadásának megakadályozása végett lett megbilincselve...”

7. oldal, a Panaszossal kapcsolatban adott válaszok:

2. pont: Testi kényszer alkalmazására szemben nem került sor, mivel azonban az intézkedés során agresszív viselkedést tanúsított, tartani lehetett attól, hogy szökésével kivonja magát az intézkedés alól, ezért szökésének megakadályozása végett lett megbilincselve.

A Rendőrkapitányság vezetőjének jelentése az alábbiakat tartalmazza:

1. pont 5. bekezdés: „*-al szemben az Rtv. 47. § felhatalmazása alapján (...) került testi kényszer alkalmazásra, mivel az intézkedés megkezdésekor köszönő és bemutatkozó kollégák felé indult meg, agresszív, támadó jelleggel, amit ellenszegülésként értelmeztek a járőrök, és ennek a cselekvésnek az abbahagyására kényszerítették.”

2. pont 2. bekezdés: „A helyszínen tartózkodó rendőrök közül egy rendőr a támadólag fellépő szabálysértővel szemben az Rtv. 47. §-ában foglaltak fennállása miatt (...) testi kényszert alkalmazott, mely nem érte el a kívánt eredményt. Ezt követően a testi kényszerrel földre vitt szabálysértőt (...) megbilincselte (...). A kezek hátrabilincselése a földre vitt panaszos esetében indokolt volt, ez a mód kellő korlátot szabott a támadólag fellépő személynek.”

2. pont 4. bekezdés: „(...) a bilincselés a földön történt, mert a kolléga egy tanult intézkedéstaktikai fogás (csípődobás) alkalmazásával az ellenszegülőt földre vitte a tanultak szerint, és a bilincselést ott végezte el (...)”.

5. bekezdés: „(...) az *-al és [a Panaszossal] szembeni bilincshasználatra azért került sor, mert gyanúsan tekingettek körbe, mintha szökési utat kerestek volna. Erre a járőr felfigyelt, és az Rtv. 48. § c) pontjára tekintettel megbilincselte őket (...)”.

6. bekezdés: „A helyszínre a továbbiakban még 5 rendőr érkezett. A feladat-meghatározáskor mindenki külön feladatot kapott, ezért az elkövetőket nem mindenki figyelte, őrizte, mely lehetőség alkalmat adhatott volna az elkövetőknek arra, hogy a helyszínen tartózkodók közül bárkit megtámadjanak, testi épségét veszélyeztessék. A lehetséges szökés, ellenállás és támadás elkerülése, illetve az eredményes intézkedés végrehajtásának érdekében indokolt maradt a bilincselés.”

7. bekezdés: „A bilincseket a Rendőrkapitányságra történő előállítását követően azonnal levették az elkövetőkről a rendőrök. Nem állt fenn a továbbiakban a támadás és ellenszegülés lehetősége, illetve az elkövetők együttműködők voltak”.

8. bekezdés: „A helyszínen lévő * és * együttműködő magatartása miatt nem került megbilincselésre”.

3. pont 1. bekezdés: „A teljes intézkedés időtartama alatt egyszer fordult elő, hogy az elkövetők közül valaki földre került. Ez a személy * volt, aki az ellenszegülés megtörése érdekében, az alkalmazott testi kényszer miatt került földre, majd a földön megbilincselésre. Ezt követően (mely nem tartott 10 (tíz) percnél tovább) az elkövetőt felállították, és a szükséges adatok,

információk feltárása után a másik két megbilincselte elkövetővel együtt, a kerítésnél kapott helyet, ülő helyzetben. Azért a kerítés mellé lettek leültetve, mert ott volt árnyék, mely védte őket a naptól és a melegtől.”

A fent említett két jelentés valóban az intézkedés végrehajtása után több hónappal készült, annak konkrét okát a Panasztestület által megküldött kérdések képezték. Erre a helyzetre tekintettel került sor ismételt a történetek felidézésére, azok megmagyarázására. Ennek során a rendelkezésre álló adatokat, jelentéseket, egyéb iratokat vették alapul.

A Panaszos és társai állításainak szavahihetőségét erősen megkérdőjelezi a köztük fennálló ismeretségi, illetve családi kötelék. A további vallomásokból kiemelésre kerültek – azok egyedi ismertetését követően –, hogy mennyiben támasztották alá vagy cáfolták a Panaszosi állításokat az ellenszegülés kérdésében. Ennek alapján arra a meggyőződésre jutottam, hogy a Panaszos oldalán ténylegesen fennállt az ellenszegülés, ami megalapozta azt, hogy a vele szemben kényszerítő eszköz alkalmazását.

A Panaszos és társai által tanúsított fenyegető, támadó jellegű magatartás, a mezőgazdasági külterület adta környezeti adottságok és az intézkedés helyszínén jelenlévők számarányából adódó erőfölény alapján az intézkedő rendőrök joggal feltételezheték az, hogy a Panaszos esetlegesen ellenszegülés tanúsításába kezd, vagy esetlegesen megpróbálja kivonni magát a rendőri intézkedés alól és szökést kísérel meg végrehajtani. A feltételezett reális lehetőségek alapján a rendőri intézkedés eredményes és biztonságos végrehajtása – a megelőzés alapján – csak bilincselés alkalmazásával volt biztosítható.

Az eljárás során a belföldi jogsegély keretében a Panaszos magatartását illetően, a rendőri jelentésben foglaltakkal ellentétes nyilatkozatok is beszerzésre kerültek, azonban ezen nyilatkozatokat javarészt az intézkedést követően több hónap elteltével rögzítették. A nyilatkozatot tevők egy része homályosan, vagy nem pontosan emlékezett a kényszerítő eszközök alkalmazását megelőző Panaszosi magatartásra, ezért a hatóság ezen nyilatkozatok bizonyító erejét – figyelemmel a Ket. 50. § (5) és (6) bekezdésére – a panasz elbírálásánál kisebb súllyal vette figyelembe.

A Panaszos társaságában lévő – és a rendőri intézkedés elleni panaszosként fellépő – személyek egyazon csoport tagjai – akik a Panaszossal feltételezhetően jól ismerik egymást –, ezért a panaszban nyilatkozatnak tekinthető nyilatkozataikat a hatóság csak ennek figyelembe vételével tudta értékelni.

A Panaszos társainak objektivitása, a panaszban szereplő nyilatkozataik elfogulatlansága megkérdőjelezhető, ezért – figyelemmel a Ket. 50. § (5) és (6) bekezdésére – a panasz elbírálásánál a hatóság a bizonyítékok értékelésekor nyilatkozataik bizonyító erejét tekintve kisebb súlyúnak értékelte.

Összességében a következőképpen értékelem a rendelkezésre álló bizonyítékokat.

A panaszossal szemben olyan intézkedési helyzetben került sor a bilincs alkalmazására, amelyben a vele szándékegységben jogsértő cselekményt elkövető egyik társa, *, a rendőr felé tett fenyegető mozdulatokat, ezzel egyidőben a panaszos és másik társa is kiabálással fejezte ki az intézkedéssel szembeni ellenérzéseit, hangoztatva, hogy velük szemben semmiféle rendőri intézkedésnek nincs oka, mindeközben további három társa is a helyszínen tartózkodott. Ezen

– együttműködőnek nem nevezhető – magatartásokat együttesen tekintve nem kétséges, hogy **a számszerű fölényben lévő csoporttal szemben a rendőr az adott szituációban okszerűen feltételezte**, hogy a további ellenszegülés nem kizárt, akár a panaszos részéről sem, ugyanígy a felelősségre vonás alóli kibúvás érdekében a szökés megkísérlése sem, hiszen a panaszosok feltűnő módon tekintettek körbe, amely akár a menekülés lehetséges útvonalainak gyors feltérképezését is szolgálhatta. **Amint azt fent kifejtettem, a jövőre vonatkozó okszerű feltételezés is elegendő a bilincs alkalmazásához, tekintettel annak preventív jellegére. Mivel a bilincs a fent kifejtettek alapján nem jelent nyilvánvalóan aránytalanabb korlátozást a testi kényszerhez képest a panaszos részére, így annak alkalmazása nem csak indokolt volt – akár csak a szökés megelőzése érdekében is –, de nem is ütközött a nyilvánvaló aránytalanság tilalmába sem. Ezért a bilincseléssel kapcsolatos panasz alaptalan.**

Figyelemmel a Ket. 109. § (4) bekezdésére, a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

Döntésem az alábbi jogszabályokon alapul:

- Magyarország Alaptörvénye II., IV, XV. és XXIV. cikk;
- a polgári perrendtartásról szóló 1952. törvény 195. § (1) bekezdése, 330. § (2) bekezdése;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 33. § (3) bekezdés c) pontja, a 33. § (7) bekezdése, az 50. § (1) bekezdése, az 51. § (2) bekezdése, a 100. § (1) bekezdés e) pontja, a 109. § (1) bekezdés a) pontja;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (1) bekezdése, 18. § (1) bekezdése, 29. § (1) bekezdése, 33. § (2) bekezdés f) pontja, 33. § (3) és (4) bekezdése, 47. §-a, 48. § c) és d) pontjai, 92. § (1) bekezdése;
- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 31. § (11) bekezdése, 40. § (1) bekezdése, 41. § (6) bekezdés a) és aa) pontjai, 41. § (7) bekezdése.

Budapest, 2017. október 03.

**Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány**